

ВСТУПНЕ СЛОВО

FUSILLI: ДОСЛІДЖЕННЯ КРІЗЬ ПРИЗМУ ВЛАСНОГО ДОСВІДУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Наприкінці січня 2021 року в онлайн-режимі відбулася офіційна стартова зустріч проєкту FUSILLI¹ – *Сприяння трансформації міської системи харчування через впровадження інноваційних лабораторій життя*, який отримав фінансування Європейської Комісії на 4 роки. Цей міжнародний проєкт направлений на підтримку міст для полегшення їх переходу до більш стійких продовольчих систем відповідно до пріоритетів FOOD2030 – пріоритетів ЄС стосовно продовольчої безпеки та безпеки харчування.

Основною метою FUSILLI є визначення та подолання бар'єрів для розробки та впровадження комплексної, системної продовольчої політики, що підтримує зазначений перехід до стійких продовольчих систем *у міських, приміських та прилеглих сільських районах*. Для досягнення цієї мети FUSILLI інтегрував до одного проєкту 34 організації з 12 країн: 12 міст об'єдналися у мережу дослідження, обміну знаннями та навчання для вирішення проблем трансформації продовольчої системи: м. Сан-Себастьян (Іспанія), м. Нілуфер-Бурса (Туреччина), м. Осло (Норвегія), м. Колдінг (Данія), м. Турин (Італія), м. Каштелу-Бранку (Португалія), м. Діфферданж (Люксембург), м. Рієка (Хорватія), м. Харків (Україна), м. Тампере (Фінляндія), м. Афіни (Греція) та м. Рим (Італія). Окремої важливості цей проєкт набув під час пандемії COVID-19, що висвітлила потребу в більш надійних і стійких продовольчих системах, а також у сильнішій підтримці людей, які працюють у цій сфері та найбільше страждають від економічних зривів і низьких зарплат.

Соціологічний факультет Каразінського університету у партнерстві з Харківською міською радою представляють м. Харків та Україну: ми єдиний з українських закладів вищої освіти, що долучився до реалізації цього унікального проєкту.

Основою FUSILLI стали 12 живих лабораторій – living labs: кожне місто створило живу лабораторію як відкриту інноваційну екосистему з метою впровадження різних інноваційних дій на всіх етапах харчового ланцюга, включаючи виробництво та переробку, розподіл і логістику, споживання, втрати їжі та відходи, а також управління всіма зазначеними підходами. Живі лабораторії – як форма роботи над проєктом та засіб втілення нових ідей – мають на меті налагодження зв'язків, комунікації та подальшої співпраці між академічними та бізнес-спільнотами, між державними та приватними суб'єктами тощо задля розробки та сприяння у можливому впровадженні інноваційних еко-рішень. Важливо, що рамки проєкту не жорсткі: ми включаємо всі дотичні до продовольчої

© Мурадян О. С., 2023

Офіційна назва англійською мовою – «Fostering the Urban food System Transformation through Innovative Living Labs Implementation». Проєкт фінансується за програмою досліджень та інновацій Європейського Союзу «Горизонт 2020» H2020-CE-FNR-07-2020 відповідно до грантової угоди № 101000717. Офіційний сайт проєкту: www.fusilli-project.eu

політики процеси, залучаємо всіх можливих учасників (фермерів, дослідників, споживачів різних соціальних груп), різні сектори політики (сільське господарство, навколишнє середовище), різні рівні управління (місцевий, регіональний, національний, глобальний), різні функціональні можливості (доступ до їжі, практики здорового харчування, інновації та розширення можливостей громад тощо) до своїх дослідницьких зусиль.

Команда наших дослідників та дослідниць почала роботу у перші місяці 2021 року з великим натхненням: ми долучили кілька харківських шкіл та наших студентів до створення живих лабораторій та розпочали разом вивчати продовольчу політику, її особливості, системи харчування, створювали мережу стейкхолдерів, задіяних у різних процесах у сфері забезпечення продовольства, а також досліджували ініціативи мінімізації продовольчої нерівності, вивчали міські програми підтримки уразливих груп населення, проводили науково-популярні лекції... 2022 рік та війна змінила наші підходи до роботи та фокус досліджень. Із перших тижнів війни багато міст України стикнулися із серйозними перебоями у постачанні продовольства – харків'яни відчули це чи не найгостріше. Завдяки допомозі колег та небайдужих із різних куточків світу наша дослідницька команда відразу зосередилася на допомозі студентам, співробітникам та всім, хто цього потребував: ми організували закупку та доставку продуктів харчування, медикаментів, допомагали із логістикою під час евакуації, вирішували нагальні питання, що були далеко поза межами проблематики продовольчої безпеки. Це дозволило нам надалі продовжити роботу над проектом, не потрапивши до пастки виключно теоретизування: ми зосредили свою увагу на дослідженні формування мереж підтримки, аналізуємо місцеву продовольчу політику в умовах війни, ініціативи міського городництва, проблеми агросектору, роль ініціативних стейкхолдерів на шляху до створення стійкості продовольчої системи, розширили тематику вивчення специфіки виробництва та переробки, логістики, споживання, поводження з відходами та управління такими непростими процесами в умовах воєнних дій.

У цьому збірнику представлені проміжні результати нашої роботи, що не увійшли у публікації у вітчизняні чи закордонні фахові видання: ми хочемо залучити широкий загал читачів до ознайомлення із такою різною тематикою продовольчих систем у харківському регіоні – від тематики попиту на здорове харчування учнів до війни до діяльності живих лабораторій з дітьми з деокупованих територій під час війни, а також ініціативи проведення регулярних майстер-класів із вирощування мікрозелені та офлайн-заходів із місцевими виробниками у прифронтовому місті.

Мурадян Олена Сергіївна

кандидат соціологічних наук, доцент

доцент закладу вищої освіти кафедри політичної соціології,

декан соціологічного факультету, керівник проекту від

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,

майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна,

e-mail: o.s.muradyan@karazin.ua, <https://orcid.org/0000-0003-0990-9635>